

УДК 339.13 : 711.455
JEL Classification F5

Ступень Назар

к.е.н., доцент, доцент кафедри землевпорядкування та кадастру
Сумський національний аграрний університет,
м. Суми, Україна
E-mail: nazstuppen@gmail.com

АНАЛІЗ РИНКУ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація

Вступ. В світі ринок санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності представлений широким спектром послуг, що обумовлено постійною потребою в них. Ринок санаторно-курортних послуг є важливим для економічного розвитку туристично-рекреаційної сфери. Важливою умовою для успішного функціонування санаторно-курортних підприємств є впровадження сучасних ринкових елементів і механізмів, які б сприяли розробленню та реалізації нових наукових технологій у сфері рекреації.

Методи. Використані економіко-статистичні методи аналізу сучасного стану ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності; монографічний – для опрацювання наукових публікацій, нормативних документів, статистичних даних; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків.

Результати. Проаналізовано сучасний стан ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності. Систематизовано фактори, що визначають кількісні та якісні особливості попиту на світовому ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності. Уточнено структуру, а також класифіковані ринки санаторно-курортних послуг на різних ієрархічних рівнях. Запропоновано інтегральні індекси, що дозволяють забезпечити комплексну оцінку стану світового ринку санаторно-курортних послуг. Визначено позитивні і негативні фактори довгострокового розвитку світового ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності.

Перспективи. Проведення аналізу сучасного стану ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності дозволить виявити недоліки функціонування санаторно-курортних закладів, що сприятиме не тільки більш повній реалізації санаторно-курортних послуг, а й розробці та впровадженню рекомендацій для покращення їх діяльності в перспективі.

Ключові слова: санаторно-курортні послуги, система, туристично-рекреаційна діяльність, ринок, фактори.

Вступ.

Ринок санаторно-курортних послуг в Україні надає досить широкий, зумовлений зростаючими потребами населення, спектр послуг туристично-рекреаційної галузі. Розвиток ринку санаторно-курортних послуг є необхідною умовою сталого економічного розвитку держави. Сьогодні як в Україні, так і у всьому світі спостерігається стабільна тенденція до підвищення показників розвитку туристично-рекреаційної галузі, а кількість курортно-санаторних закладів невпинно зростає разом з чисельністю рекреантів та туристів. З одного боку, позитивна динаміка свідчить про ефективний розвиток галузі, але насправді розвиток санаторно-курортної сфери спричинив появу великої кількості питань, які потребують негайного вирішення.

Сучасний стан розвитку туристично-рекреаційної галузі в Україні значно менший її потенціалу. Саме тому наукові дослідження в сфері надання санаторно-курортних послуг в наш час є досить актуальними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження стану ринку санаторно-курортних послуг та функціонування санаторно-курортних закладів проводили такі науковці: Н. Восколович, В. Гуменюк, О. Давидова, А. Краєвська, Т. Несторенко, О. Мороз, Ю. Мігущенко, М. Оборін, Р. Попова та інші. Проблеми розвитку

туристично-рекреаційної діяльності розглянуто у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як О. Арбузов, В. Голян, І. Єрко, Л. Кауфман, Н. Коленда, М. Мельнічук, О. Міщенко, Х. Мюллер, М. Ганич, Л. Черчик, С. Юрченко та багато інших. Однак змінний характер тенденцій на ринку та впливу різноманітних чинників на його розвиток обумовлює необхідність подальшого дослідження даної проблематики.

Мета.

Мета статті полягає в проведенні аналізу сучасного стану ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності.

Методологія дослідження.

Методологія дослідження полягає у використанні економіко-статистичних методів для аналізу сучасного стану ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності; монографічного – для опрацювання наукових публікацій, нормативних документів, статистичних даних; абстрактно-логічного – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків.

Результати.

На сьогодні однією з ключових проблем сучасності є незадовільний стан здоров'я населення переважної більшості країн світу. Це пов'язано з впливом екологічного чинника, підвищенням рівня стресу і переутомленості, недотриманням здорового раціону харчування та іншими причинами. Незважаючи на позитивну динаміку світової економіки, стан здоров'я громадян багатьох країн, виражений рядом показників, залишається на досить низькому рівні. Згідно з останніми статистичними даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, отриманими в результаті обстеження стану здоров'я населення, в більшості країн і регіонів світу, очікувана тривалість життя нижча прийнятних значень.

В таких умовах у населення різних країн світу виникає необхідність в забезпеченні «превентивних» заходів для підтримки свого здоров'я [1]. Однією з таких заходів є зміна місця постійного проживання, тимчасовий виїзд в інші регіони світу для поповнення фізичних і моральних сил, а також отримання послуг медичного, лікувального, оздоровчого та рекреаційного характеру.

Згідно з оцінками міжнародних спеціалізованих організацій в числі ключових мотивацій туристів виділяються лікування і оздоровлення. Зростання попиту на санаторно-курортні послуги в Україні та світі зумовлено наявністю низки позитивних та негативних чинників: до негативних чинників відносять зростання показників захворюваності в різних країнах світу та погіршення умов життя населення; до позитивних чинників включають популяризацію здорового способу життя, розвиток світової економіки та зростання доходів населення.

Згідно актуальної статистичної інформації, яку надає Всесвітня організація охорони здоров'я, навіть тенденція до збільшення середнього рівня доходів громадян не в змозі гарантувати повної відсутності проблем зі здоров'ям. Отже, питання переміщення населення з метою рекреації, відпочинку, туризму чи інформаційно-культурного збагачення є актуальними для кожного регіону земної кулі.

Системне дослідження ринку санаторно-курортних послуг на міжнародному рівні має здійснюватися в більш широкому інформаційно-аналітичному розрізі – з урахуванням специфіки світового ринку санаторно-курортних послуг в системі туристично-рекреаційної діяльності. Це обумовлено особливостями побудови даного ринку при переході на найвищий ієрархічний рівень аналізу – світового ринкового «санаторно-курортного простору», а також специфікою поведінки споживачів на світовому ринку санаторно-курортних послуг та їх сприйняттям різних континентальних ринків.

Ринок санаторно-курортних послуг в Україні на поточному етапі глобалізації

світогосподарських зв'язків з кожним роком все більше інтегруються в міжнародний ринок санаторно-курортних послуг. Проявляється це, по-перше, «зсередини»: внутрішні споживачі, які мають платоспроможність і не можуть задовольнити свої потреби, перш за все в якісних послугах, високому рівні сервісу, звертаються до закордонних туристичних напрямів.

Таким чином, перед туристично-рекреаційною галуззю України і її санаторно-курортним сегментом, в тому числі санаторно-курортною індустрією, стоїть завдання продовження інтеграції української туристично-рекреаційної діяльності в світову, переважно на основі збільшення залученості зарубіжних громадян (табл. 1). Виїзний туризм випереджає в'їзний, це не є позитивним для галузі, однак те, що в'їзний туристичний потік за три досліджувані роки перевищує виїзний, вказує на розвиток туристичного бізнесу в Україні. Внаслідок підвищення обізнаності іноземних туристів з Україною, покращення її репутації на міжнародній арені та спрощення умов перетинання кордонів, динаміка потоку в'їзних туристів в Україну щороку зростає.

Таблиця 1

Туристичні потоки в Україні (2014-2016 рр.), осіб*

Роки	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України	у тому числі		
				іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2014	22437671	12711507	2425089	17070	2085273	322746
2015	23141646	12428286	2019576	15159	1647390	357027
2016	24668233	13333096	2549606	35071	2060974	453561

*Джерело: сформовано автором на основі [2]

Україна має значний потенціал для розвитку санаторно-курортної галузі. Про це свідчать дані про розташування спеціалізованих курортно-рекреаційних закладів (табл. 2).

Таблиця 2

Територія розташування спеціалізованих санаторно-курортних закладів в Україні у 2015 році*

Показник	Усього, од	З них мають місце розташування		
		курорт	територія національного парку	інше
Спеціалізовані засоби розміщення, усього	1 863	529	31	1 303
з них				
санаторії	184	92	2	90
дитячі санаторії	111	17	1	93
пансіонати з лікуванням	14	6	-	8
дитячі заклади оздоровлення цілорічної дії, дитячі центри	13	4	-	9
санаторії-профілакторії	79	4	-	75
бальнеологічні лікарні, грязелікарні, бальнеогрязелікарні (включаючи дитячі)	3	-	-	3
будинки відпочинку	12	1	-	11
пансіонати відпочинку	64	10	1	53
бази відпочинку, інші заклади відпочинку (крім турбаз)	1372	395	27	950
оздоровчі заклади 1-2 денного перебування	11	-	-	11

*Джерело: сформовано автором на основі [2]

Послідовна інтеграція українського ринку санаторно-курортних послуг в світовий ринок санаторно-курортних послуг проявляється в тому, що на сьогоднішній день споживання на національному ринку санаторно-курортних послуг забезпечується також зовнішніми зарубіжними споживачами.

Специфіка простору національного ринку санаторно-курортних послуг в контексті розгляду його ролі в глобалізованому просторі полягає в тому, що, зберігши свою унікальність, національна санаторно-курортна індустрія все ще не змогла повноцінно «ринково розкритися». Принципова історично обумовлена відмінність суб'єктів українського ринку санаторно-курортних послуг від більшої частини зарубіжних полягає в тому, що у вітчизняній санаторно-курортній індустрії акценти робилися спочатку на зміцненні здоров'я, заснованому на науковому підході, а надання рекреаційних послуг або не здійснювалося, або розглядалося як додатковий комерційний напрям. Лише в останні роки ситуація почала змінюватися, проте не досягла прийнятної з точки зору забезпечення конкурентоспроможності рівня.

У зарубіжних же системах туристично-рекреаційної діяльності надання санаторно-курортних послуг не розглядається в якості основної мети функціонування курортів, а позиціонується або як додаткова послуга, або як один із напрямів основної комерційної діяльності. Показовими в цьому плані можна назвати приклади курортів французької Рив'єри, які спочатку були орієнтовані на надання лікувальних та оздоровчих послуг вузької споживчої аудиторії – хворим і старим, але на сучасному етапі трансформувалися у фешенебельні курортно-рекреаційні центри. У числі інших прикладів відомих спа-курортів можна привести центри рекреації Віші і Евіан (Франція), Абано Терме (Італія) тощо.

Подібний підхід до організації курортної справи на зарубіжних ринках зумовлює появу відмінностей і в інших аспектах управління функціонуванням курортних комплексів. Так, основними елементами позиціонування і просування зарубіжних курортів стає не їх лікувально-медична спеціалізація, а рекреаційна спрямованість, про що свідчать комунікаційні посили з акцентом на розкіш, можливість відпочинку і отримання задоволення від нього.

Таким чином, якщо в українських умовах санаторно-курортні послуги мають більш явну лікувально-оздоровчу та медичну спрямованість, то на зарубіжних ринках, в більшості випадків, санаторно-курортна індустрія дуже тісно переплітається, а на думку деяких авторів, «розчиняється» в рекреаційній, утворюючи змішані ринки та істотно ускладнюючи проведення адекватного, побудованого на єдиній методології, аналізу. Використання поняття «міжнародний ринок санаторно-курортних послуг» не може вважатися коректним з точки зору вітчизняної теорії, практики та методології курортної справи. У зв'язку з цим вивчення стану санаторно-курортної галузі на міжнародному рівні має здійснюватися з використанням поняття «ринок санаторно-курортних послуг».

Вивчення міжнародного ринку санаторно-курортних послуг вимагає чіткого понятійного визначення об'єктів аналізу досліджуваної сфери. У зв'язку з цим видається доречним уточнити значення поняття «ринок санаторно-курортних послуг» стосовно до міжнародного рівня його функціонування. На нашу думку, для здійснення туристично-рекреаційної діяльності і надання санаторно-курортних послуг характерні такі специфічні риси:

- санаторно-курортні послуги здійснюються в цілях профілактики, оздоровлення і лікування спеціального контингенту;
- санаторно-курортні послуги надаються спеціально підготовленим кваліфікованим медичним персоналом в спеціалізованих лікувально-профілактичних установах;
- санаторно-курортні послуги надаються на основі використання локалізованих на певній території природно-кліматичних факторів;
- в більшості випадків санаторно-курортні послуги надаються або в рамках державних соціальних програм, або на пільговій основі.

Міжнародна асоціація наукових експертів в галузі туризму трактує поняття «санаторно-

курортні послуги» як поєднання рекреаційних і оздоровчих програм [3]. На нашу думку, під санаторно-курортними послугами, доцільно, розуміти родову категорію, яка виражає спеціалізовану частину туристично-рекреаційної діяльності, що реалізується з використанням окремих елементів туристичної інфраструктури, включаючи такі видові категорії, як медичні, профілактичні, оздоровчі і санаторно-рекреаційні послуги. Основними мотивами поїздки в рамках санаторно-курортних послуг і одночасно їх функціями є діагностична, лікувальна, оздоровча, реабілітаційна, профілактична, рекреаційна.

Бачиться доречним також уточнення поняття «санаторно-курортна діяльність», під якою ми розуміємо сукупність лікувально-оздоровчих, санаторно-курортних, медичних організацій, інституційних структур, матеріальних об'єктів, посередницьких організацій, що функціонують як підсистема туристично-рекреаційної діяльності. На рис. 1 зображено класифікацію видів санаторно-курортних послуг та супутніх кожному виду ринків.

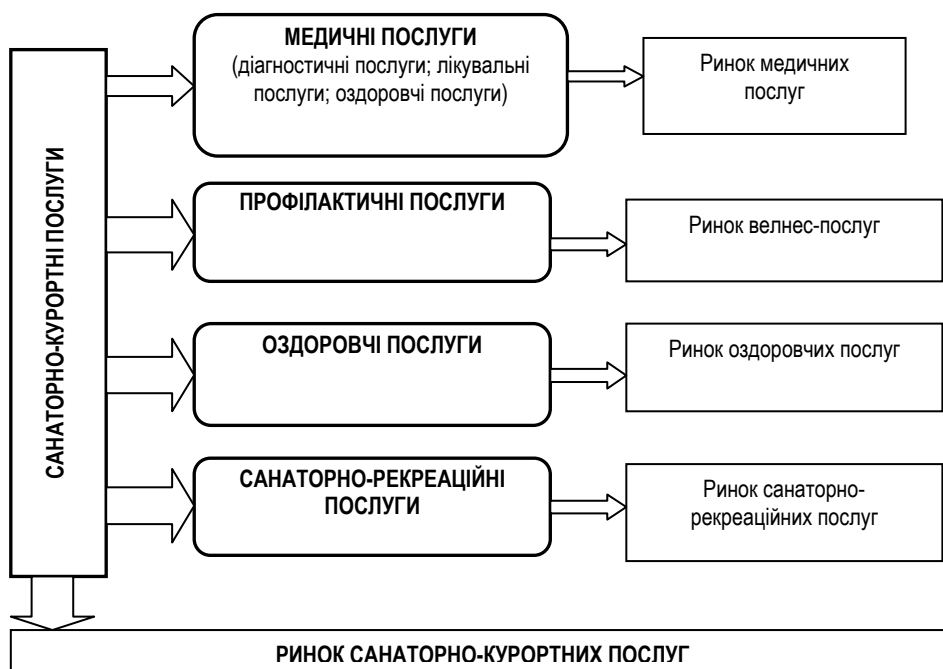

Рис. 1. Класифікація видів санаторно-курортних послуг та супутніх кожному виду ринків*

*Джерело: розроблено автором на основі [4]

Згідно рис. 1 до санаторно-курортних послуг входять наступні категорії:

- медичні послуги – вид санаторно-курортних послуг, який характеризується виїздом в спеціалізовані медичні установи та проходженням курсу лікування шляхом отримання висококваліфікованої медичної допомоги;
- профілактичні послуги – вид санаторно-курортних послуг, який характеризується використанням методів попереджувального оздоровлення (велнес та спа) та передбачає застосування спеціальних технологій, які можна реалізувати виключно у спеціалізованих установах рекреаційно-туристичної та готельної інфраструктури;
- оздоровчі послуги – це найширший та найпопулярніший вид санаторно-курортних послуг, який передбачає організацію спеціалізованими курортними установами відпочинку населення з метою лікування, оздоровлення, реабілітації та профілактики захворювань;

– санаторно-рекреаційні послуги – це вид санаторно-курортних послуг, який передбачає отримання рекреаційних, оздоровчих, профілактичних та реабілітаційних послуг в спеціалізованих закладах рекреації і туризму.

Функції кожного із зазначених видів санаторно-курортних послуг визначають відмінності між цими видами та мотивами споживання тих чи інших видів послуг. Перед тим, як перейти безпосередньо до формування системи оцінки та пошуку перспективних напрямів розвитку ринку санаторно-курортних послуг, необхідно уточнити саму систему понять. Нами розроблено систему термінів, яка використовується на кожному з рівнів управління розвитком ринку санаторно-курортних послуг (табл. 3). Окрім цього, представлена система понять призначена визначити більш чіткі межі внутрішніх та зовнішніх ринків [5]. Саме тому ця система в нашому дослідженні представлена на двох ієрархічних рівнях:

- світовий рівень, в свою чергу, поділяється на: міжнародний ринок санаторно-курортних послуг; континентальні та субконтинентальні ринки санаторно-курортних послуг;
- національний рівень включає в себе такі підрівні: національний ринок санаторно-курортних послуг; ринок суб'єктів господарювання, які надають санаторно-курортні послуги, локальний ринок.

Отже, на нашу думку, ринок санаторно-курортних послуг виступає в ролі елемента світового ринку туристичних послуг та включає в себе ринки медичних, профілактичних, оздоровчих і лікувально-рекреаційних послуг різних рівнів (від континентальних до національних), а також систему соціально-економічних відносин, які виникають в процесі виробництва та споживання послуг санаторно-курортної галузі з метою відновлення рівня життєдіяльності населення, його функцій та забезпечення профілактики і лікування захворювань.

Таблиця 3

Визначення системи об'єктів спостереження дослідження*

Об'єкт спостереження	Характеристика	Приклади
<i>I рівень – міжнародний</i>		
Світовий (міжнародний) ринок санаторно-курортних послуг	Представлений безліччю всіх національних ринків санаторно-курортних послуг в світі	Узагальнююче поняття
Континентальні ринки санаторно-курортних послуг як сегмент світового ринку санаторно-курортних послуг за географічною ознакою	Включає кілька субконтинентальних або національних ринків санаторно-курортних послуг, об'єднаних в єдину групу за ознакою приналежності до великого територіального масиву землі	Американський, європейський, азіатський, африканський, австралійський ринки
Субконтинентальний ринок санаторно-курортних послуг як сегмент світового ринку санаторно-курортних послуг за географічною ознакою	Включає тільки національні ринки санаторно-курортних послуг, об'єднані, крім географічної ознаки і територіальної близькості, за комплексом культурно-історичних, кліматичних, природних, економічних і інших ознак	Центрально-європейський, західно-європейський, східно-європейський, північно-європейський, південно-американський, північно-американський тощо
<i>II рівень – національний</i>		
Національний ринок санаторно-курортних послуг	З одного боку, є одним із сегментів міжнародного ринку санаторно-курортних послуг за географічною ознакою; з іншого боку, представлений сукупністю внутрішніх ринків	Ринок санаторно-курортних послуг України, Росії, США та ін.
Ринок санаторно-курортних послуг суб'єктів України	Представлений ринками, обмеженими адміністративно-територіальними межами того чи іншого регіону України	Ринок Івано-Франківської області, Одеської області, Запорізької області Київської області та ін.
Локальний ринок санаторно-курортних послуг	Частина національного ринку, система відносин в якому обмежується переважно одним великим поселенням	Ринок санаторно-курортних послуг Трускавця, Миргорода та ін.

*Джерело: [4]

На рис.2 наведено системну характеристику світового ринку санаторно-курортних послуг в розрізі факторів, які формують рівень попиту та пропозиції на світовому ринку.

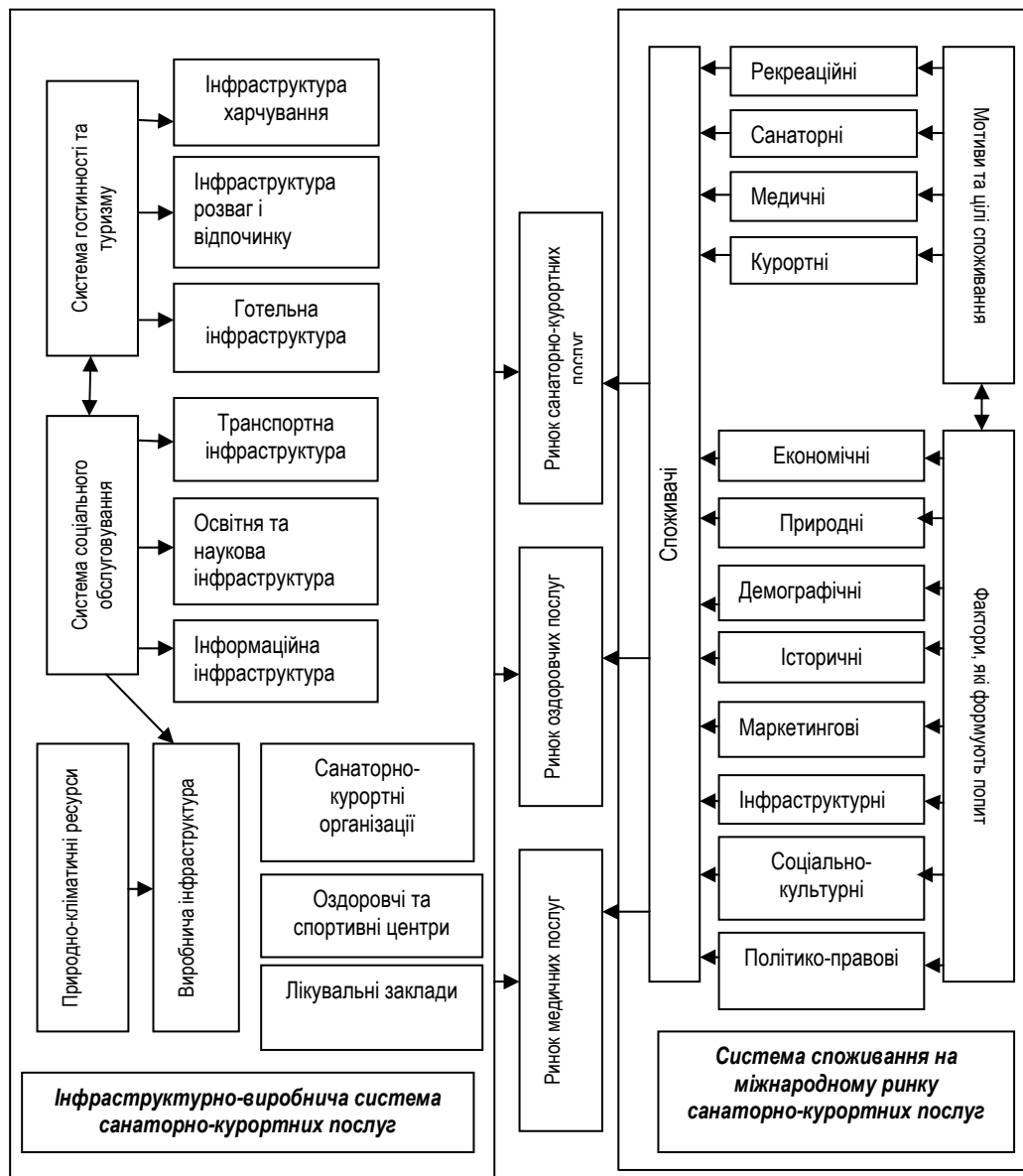

Рис. 2. Система світового ринку санаторно-курортних послуг*

Джерело: [6]

Світовий ринок санаторно-курортних послуг складається з традиційно сформованих чинників, які впливають на поведінку попиту та пропозиції. Пропозиція на ринку санаторно-курортних послуг формується під впливом взаємопов'язаних елементів інфраструктурно-виробничої системи. До цих елементів входить система природно-кліматичних ресурсів, підсистема виробництва, система соціального обслуговування, система гостинності та туризму.

Попит на ринку санаторно-курортних послуг формується залежно від специфіки споживання послуг на світовому ринку і структури потреб та інших факторів, які мають вплив на показник попиту. Ці фактори доречно розділити за групами: економічні, соціально-культурні, демографічні, політико-правові, історичні, інфраструктурні, маркетингові (рис. 3).

Рис. 3. Система факторів, що визначають кількісні та якісні особливості попиту на ринку санаторно-курортних послуг*

*Джерело: розроблено автором на основі [6]

Велика частина з представленого переліку груп чинників і субфакторів тотожна мотивам споживання і формування попиту на міжнародному ринку санаторно-курортних послуг. Вибір того чи іншого національного ринку споживачами може бути обумовлений як сукупністю кількох факторів,

так і переважаючим впливом окремого чинника. Результатом впливу різних чинників на розвиток санаторно-курортної галузі на території України є доходи від діяльності спеціалізованих закладів, які надають курортно-рекреаційні послуги (табл. 4).

Таблиця 4

Доходи від послуг спеціалізованих санаторно-курортних закладів, тис.грн*

Засіб розміщування	Роки			
	2011	2014	2015	2015 до 2011, у %
Спеціалізовані засоби розміщування, всього	6 869 936,6	3 174 075,6	2 947 930,8	42,9
з них санаторії	3 153 262,5	2 177 118,7	1 813 249,5	57,5
дитячі санаторії	920 183,5	176 730,3	80 540,8	8,8
пансіонати з лікуванням	187 998,9	40 665,9	40 882,7	21,7
дитячі заклади оздоровлення цілорічної дії, дитячі центри	282 257,6	130 627,8	150 783,4	53,4
санаторії-профілакторії	328 804,6	169 956,6	183 853,1	55,9
бальнеологічні лікарні, грязьолікарні, бальнеогрязьолікарні (включаючи дитячі)	11 372,2	14 845,8	12 491,5	109,8
будинки відпочинку	32 982,0	5 881,0	12 467,0	37,8
пансіонати відпочинку	655 596,6	90 821,5	116 785,4	17,8
бази відпочинку, інші заклади відпочинку (крім турбаз)	1 296 675,2	367 102,3	534 477,7	41,2
оздоровчі заклади 1-2 денного перебування	803,5	325,7	2 399,7	298,7

*Джерело: сформовано автором на основі [2]

У наведених визначеннях різних видів санаторно-курортних послуг, на нашу думку, доцільно, звернути увагу, крім такого невід'ємного атрибуту туристично-рекреаційної діяльності, як зміна місця проживання, на першорядні і другорядні цілі відпочинку. Пов'язано це з тим, що світовий ринок санаторно-курортних послуг вкрай неоднорідний. Кожна територія і регіон світу, мають, по-перше, власні, які склалися роками, традиції прийому відпочиваючих, інфраструктурні елементи санаторно-курортного відпочинку; а, по-друге, різну методологію обліку надання санаторно-курортних послуг. У зв'язку з цим запропоновані нами визначення різновидів санаторно-курортних послуг можуть бути використані при формуванні термінологічного апарату методології обліку і оцінки стану ринку санаторно-курортних послуг.

Незважаючи на багату історію і досвід розвитку вітчизняної системи санаторно-курортних відносин, треба визнати, що конкуренція і рівень послуг, що надаються в різних географічних сегментах світового ринку санаторно-курортних послуг, як правило, випереджають аналогічні показники на внутрішньому та національному ринку санаторно-курортних послуг [7; 8]. Це зумовлює необхідність більш детального дослідження найважливіх аспектів формування попиту та пропозиції на світовому ринку санаторно-курортних послуг з метою створення інформаційно-аналітичної основи забезпечення ефективного стратегічного розвитку санаторно-курортної галузі на території нашої країни.

Висновки і перспективи.

Сьогодні Україна посідає лише незначне місце на світовому ринку санаторно-курортних послуг, не зважаючи на появу позитивних тенденцій розвитку останніми роками. Наявне поступове зростання обсягів як в'їзних, так і виїзних туристичних потоків, основну частку яких складають громадяни, які подорожують самостійно. Попри те, що спостерігається постійне збільшення обсягів

санаторно-курортних послуг на міжнародному рівні, в Україні темпи зростання імпорту значно випереджають експорт.

Тому, на нашу думку, перспективним напрямом розвитку санаторно-курортної галузі є її подальша інтеграція в ринки світового рівня та подальше зростання світової економіки; підвищення середнього рівня доходів населення світу для збільшення платоспроможного попиту в даній галузі; використання значного прихованого потенціалу окремих територій України для виходу на світовий ринок санаторно-курортних послуг; пропаганда збереження та відновлення здоров'я, збільшення загальної кількості населення планети; диверсифікація діяльності суб'єктів ринку санаторно-курортних послуг тощо.

Ринок санаторно-курортних послуг в Україні володіє значним потенціалом, розкрити який в повній мірі неможливо без чіткого державного регулювання та розробки науково обґрунтованих стратегій розвитку санаторно-курортної галузі на території нашої країни. Так, на сьогодні наявна низка економічних, екологічних та соціальних проблем, але за умови збалансованого підходу Україна має істотні шанси перетворитись у туристично привабливу державу для світової спільноти.

Список використаних джерел

1. Коваленко Н. Аналіз ринку санаторно-курортних послуг України. *Економіка харчової промисловості*. Т. 7. Вип. 4(2015). 2015. С. 21-27.
2. Державна служба статистики України: офіційний сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Kaspar, C. Gesundheitstourismus im Trend. *Jahrbuch der Schweizer Touris-muswirtschaft, Institut fur Tourismus*. Gallen: Sw.Palu, 1996. 210 p.
4. Оборин М.С. Разработка модели комплексного исследования рынка санаторно-курортных услуг на различных иерархических уровнях. *Вестник ЗабГУ*. №10(105). 2015. С. 130–135. (Серия: «Экономические науки»).
5. Краєвська А.С., Мороз О.О., Грабовецький Б.Є. Рекреаційні ресурси санаторно-курортних підприємств: сутність та перспективи використання: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2012. 186 с.
6. Оборин М.С. Функционирование и дальнейшее развитие региональных курортно-рекреационных зон: монография. Пермь: Изд-во «ОТ и ДО», 2015. 236 с.
7. Черчик Л., Єрко І., Коленда Н., Міщенко О. Сучасний стан розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області: монографія. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. 152 с.
8. Global Spa & Wellness Economy Monitor – 2014. Global Wellness Institute. URL: http://www.spalietuva.it/wp-content/uploads/2012/05/GWI_Wellness_Economy_Monitor_Report_9-27-14.pdf

Статтю отримано: 3.04.2017 / Рецензування 28.04.2017 / Прийнято до друку: 12.05.2017

Nazar Stupen

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Land and Cadastre
Sumy National Agrarian University
Sumy, Ukraine
E-mail: nazstupen@gmail.com

MARKET ANALYSIS SANITATION HEALTH SERVICES IN THE SYSTEM OF TOURIST-RECREATIONAL ACTIVITIES

Abstract

Introduction. Global market of sanatorium services in the system of tourist and recreational activities is represented by a wide range of services, which due by the constant need of it. Market sanatorium services in the system of tourism and recreational activities are important for economic development. An important condition of the successful operation of

sanatorium business is implementation of modern market elements and mechanisms to facilitate the development of new scientific technologies in the field of recreation.

Methods. The following methods are used during the research: economic and statistical methods for analyzing the current state of the market of sanatorium services in the system of tourist and recreational activities; monographic methods for study the scientific publications, regulatory documents, statistics; abstract and logical for theoretical generalizations and drawing conclusions.

Results. The current state of sanatorium services market in the system of tourist and recreational activities is analyzed. The factors that determine the quantitative and qualitative characteristics of demand in the global market of sanatorium services in the system of tourist and recreational activities are systematized. The structure and classified markets of sanatorium services at different hierarchical levels are specified. The integral index that provides comprehensive assessment of the global market of sanatorium services is described. Positive and negative factors of long-term development of the global market of sanatorium services in the system of tourist and recreational activities are defined.

Discussion. Analyzing the current state of the sanatorium services market in the system of tourist and recreational activities provides identify deficiencies of sanatorium services functioning, creates the opportunity for future development and implementation of recommendation in the system of tourist and recreational activities.

Keywords: sanatorium services, system, tourist and recreational activities, market, factors.

References

1. Kovalenko, N. (2015). Analiz rynku sanatorno-kurortnykh posluh Ukrainy [Market analysis services sanatorium Ukraine]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 7, 4, 21-27.
2. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Kaspar, C. (1996). *Gesundheitstourismus im Trend. Jahrbuch der Schweizer Touris-muswirtschaft*. Institut fur Tourismus, German: Gallen: Sw.Palu.
4. Oborin, M. (2015). Razrabotka modeli kompleksnogo issledovaniya rynku sanatorno-kurortnykh usluh na razlychnykh ierarkhicheskikh urovniakh [Development of a model for a comprehensive study of the sanatorium services market at various hierarchical levels]. *Vestnik ZabGU*, 10(105), 130-135.
5. Karaievska, A., Moroz, O., & Hrabovetskyi, B. (2012). *Rekreatsiini resursy sanatorno-kurortnykh pidpriemstv: sutnist ta perspektyvy vykorystannia* [Recreational resources sanatorium enterprises: the nature and prospects]. Vinnytsia, Ukraine: VNTU.
6. Oborin, M. (2015). *Funktsionirovanie i dalneishee razvitie rehionalnykh kurortno-rekreatsionnykh zon* [Functioning and further development of regional resort and recreational areas]. Perm, Russia: Izd-vo «OT i DO».
7. Cherchyk, L., Yerko, I., Kolenda, N., & Mishchenko, O. (2014). *Suchasnyi stan rozvytku turystychno-rekreatsiinoho kompleksu Volynskoi oblasti* [The current state of the tourism complex of Volyn region]. Lutsk, Ukraine: Skhidnoievropeiskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky.
8. Global Spa & Wellness Economy Monitor – 2014. Global Wellness Institute. Retrieved from http://www.spalietuva.lt/wp-content/uploads/2012/05/GWI_Wellness_Economy_Monitor_Report_9-27-14.pdf.

Received: 04.3.2017 / Review 04.28.2017 / Accepted 05.12.2017

